

ULUSLARARASI ÇOCUK KAÇIRMA DAVALARINDA AVRUPA İNSAN HAKLARI MAHKEMESİ'NİN YAKLAŞIMI

Ülkemizin 1999 yılında taraf olduğu ve 2000 yılında yürürlüğe giren *Uluslararası Çocuk Kaçırmanın Hukuki Veçhelerine Dair Lahey Sözleşmesi*, ülkemizde gitgide daha fazla uygulama alanı bulmaktadır. On altı yaşını doldurmamış bir çocuğun, anne ya da babası tarafından, diğer ebeveynin velayet hakkı ihlal edilerek mutut meskeni olan ülkeden başka bir ülkeye kaçırılması halinde, çocuğun asıl yerleşim yerine iadesini amaçlayan bu sözleşme, Adalet Bakanlığı Uluslararası Hukuk ve Dış İlişkiler Genel Müdürlüğü'nün önemli çalışma alanlarından birini teşkil etmektedir.

Konunun önemi ve taraflar arasında uyumsuzlığa açık yapısı nedeniyle Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi nezdinde birçok ihlal başvurusu yapılmıştır. Mahkeme, bu alandaki başvuruları Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesi'nin 8. maddesinde yer bulan “Özel Hayata ve Aile Hayatına Saygı Gösterilmesi Hakkı” kapsamında değerlendirilmektedir.

Uluslararası bir sözleşme olan Lahey Sözleşmesi'nin yeknesak bir şekilde uygulanmasını denetleyecek uluslararası bir mekanizma bulunmamakta, ulusal mahkemeler tarafından sözleşme farklı uygulamalara konu olabilmektedir. AIHM, bu bağlamda uluslararası çocuk kaçırma davalarında verdiği kararlar ile bir anlamda âkit devletler arasında Lahey Sözleşmesi'nin uygulanmasında denetleyici bir organ işlevini görerek uygulamada yön gösterici olacak ilkeleri de ortaya koymaktadır.

Mahkeme içtihadı incelendiğinde, Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi'nin Lahey Sözleşmesi'ni ve iade prosedürünü şekli nitelikte görmediği, Lahey Sözleşmesi'ni iade için şekli şartların gerçekleşmesini yeterli gören bir anlayıştan çıkartıp gerek başta çocuk olmak üzere tarafların Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesi tarafından koruma altına alınan temel hak ve hürriyetlerinin ihlal edilmemesini, gerekse uluslararası sözleşmeler ile de kabul edilen çocuğun yüksek menfaatinin korunmasının öncelikli amaç ve düşünce olmasını sağlamaya çalışan bir yapıya kavuşturmaya çalıştığı söylenebilecektir. Dolayısıyla, uluslararası çocuk kaçırma, Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi'nin kararlarıyla farklı bir nitelik kazanmaktadır. Mahkeme tarafından ortaya konan belli başlı içtihat ve ilkelere özetle aşağıda yer verilmiştir.

X. / Letonya Kararı, Büyük Daire, 26.11.2013

Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesi 8. maddesinin âkit devletlere getirdiği yükümlülüklerin Lahey Sözleşmesi ve 20 Kasım 1989 tarihli Çocuk Hakları Sözleşmesi ışığında değerlendirilmesi gerekir.

Âkit devletler, iade davalarında birbirleriyle yarışan ebeveynin menfaati, çocuğun menfaati ve kamu düzeni arasında âdil bir denge oluşturmalıdır. Bununla birlikte, çocuğun yüksek menfaatinin öncelikli olması ve iadenin çocuğun yüksek menfaati kavramına uygun olması gerekmektedir.

Çocuğun yüksek menfaati her zaman ebeveynin menfaati ile örtüşmemektedir. İade davası önüne gelen mahkeme AIHS ve Lahey Sözleşmesi'ni birlikte ele almalıdır. Bunun için, ilk olarak iade davası önüne gelen mahkemenin çocuğun iadesine istisna teşkil eden halleri esaslı bir şekilde incelemesi ve bu hususa ilişkin olarak tatmin edici düzeyde gerekçelendirilmiş bir karar vermesi gerekir. İkinci olarak ise, iadenin reddi hallerinin AIHS'nin 8. maddesi ışığında ele alınması gerekmektedir.

Karrer / Romanya Kararı, 21.02.2012

Çocuğun yüksek menfaatinin belirlenmesi için mahkeme tarafından önüne gelen olayda derinlemesine bir analiz gerçekleştirilmelidir.

İlker Ensar / Türkiye Kararı, 03.05.2012

İade davası önüne gelen mahkeme, başvuranın aile durumunu baştan sona ve Lahey Sözleşmesi'nde ortaya konan ilkeler ışığında incelemelidir.

Neulinger ve Shuruk / İsviçre Kararı, 06.04.2010, Büyük Daire

Lahey Sözleşmesi kapsamında çocuğun iadesi kararı otomatik ya da mekanik bir şekilde verilebilecek bir karar değildir. Bu nedenle, ulusal makamlara, her bireysel olayda, çocuğun yüksek menfaatinin o olaya ilişkin olarak belirlenmesi görevi düşmektedir. Bu nedenle, her defasında çocuğun bütün aile durumu, gerçeklere dayalı, duygusal, psikolojik, maddi ve tıbbi açıdan derinlemesine incelenerek olaydaki tarafların hepsinin çıkarları mantıklı ve dengeli bir şekilde değerlendirilmeli, çocuk için en iyi çözümün ne olduğu bulunmalı ve buna göre karar verilmelidir.

B./ Belçika Kararı, 10.07.2012

Çocuğun iadesi kararı verilirken diğer ebeveyne dönmenin çocuğu maruz bırakabileceği risk yeterince değerlendirilmeli, ayrıca çocuğun kaçırıldığı ülkede geçirdiği zaman ve yeni yerine uyum sağlaması dikkate alınmalıdır.

Rouiller / İsviçre Kararı, 22.07.2014

Lahey Sözleşmesi, çocuğa nerede yaşamak istediğini belirleme yetkisi vermemektedir. İadesi istenen çocuğun kaçırıldığı ülkede kalmak istemesi Lahey Sözleşmesi'nin 13/b maddesinde ortaya konan ve dar bir şekilde yorumlanması gereken istisnaların uygulanması için yeterli değildir.

SAYIN BAKANIMIZ KENAN İPEK KORE BÜYÜKELÇİSİ'Nİ KABUL ETTİ

Kore Cumhuriyeti'nin Ankara Büyükelçisi Sayın Yunsoo CHO ve beraberindeki heyet, 15 Ekim 2015 tarihinde Sayın Bakanımız Kenan İpek'i makamında ziyaret etmiştir.

Görüşme esnasında, Sayın Bakanımız ile Sayın Büyükelçi iki ülke arasındaki tarihi bağlara vurgu yaparak, varolan iyi ilişkiler temelinde mevcut adli işbirliğinin daha da geliştirilmesi konusundaki düşüncelerini dile getirmişlerdir.

Ziyaret sırasında Uluslararası Hukuk ve Dış İlişkiler Genel Müdürü Dr. Harun Mert, Uluslararası Hukuk ve Dış İlişkiler Daire Başkanı Murat Demirelli, Tetkik Hâkimi Hüseyin Serkan Yıldız ve Tetkik Hakimi Rahime Fusun Özkanaktı hazır bulunmuşlardır.

ALMANYA BÜYÜKELÇİSİ SAYIN BAKANIMIZ KENAN İPEK'İ ZİYARET ETTİ

Almanya Federal Cumhuriyeti Ankara Büyükelçisi Sayın Martin Erdmann 22/10/2015 tarihinde Bakanımız Sayın Kenan İpek'e nezaket ziyaretinde bulunmuştur.

Sayın Bakanımız, konuk Büyükelçiye, yeni atanmış olduğu Ankara Büyükelçiliği görevinde başarı dileklerini iletmış, iki ülke arasında var olan siyasi, ekonomik ve adli alanlardaki köklü işbirliğinin daha ileriye götürülmesi arzusunda olduklarını dile getirmiştir.

Konuk Büyükelçi, Ankara'da Büyükelçi olarak hizmet vermekten son derece memnun olduğunu ifade ederek, Türkiye'nin dinamik yapısıyla, kendi konumunda bir istikrar çıpası olarak gerek iç gerekse dış siyasette önemli bir ülke olduğunu vurgulamış, iki ülke arasındaki adli alandaki işbirliğinin mükemmel olduğunun altını çizerek, adalet alanında mevcut dosya sayılarına bakıldığında iki ülke arasındaki ilişkilerin boyutunun görülebileceğini belirtmiştir.

Ziyaret sırasında Uluslararası Hukuk ve Dış İlişkiler Genel Müdürü Dr. Harun Mert, Avrupa Birliği Genel Müdürü Ömer Serdar Atabey, Uluslararası Hukuk ve Dış İlişkiler Genel Müdür Yardımcısı Ahmet Başaran, Almanya Büyükelçiliği Hukuk ve Konsolosluk İşleri Bölüm Başkanı Sayın Ulrich Meier-Tesch ve Uluslararası Hukuk ve Dış İlişkiler Genel Müdürlüğü Tetkik Hâkimi Ferhat Yavuz Taşolar hazır bulunmuşlardır.